Ч. 255 (10.638). Львів, пятниця 13 листопада 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОПУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. щад. 141.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 гол. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 СОТ.

Росія й Україна.

Вияви невдоволення.

В одному з попередніх чисел „Діла" наводили ми частину промови селянина Одинця, яку він виголосив на сесії ВУЦВК-ту в справі шкільництва на Рад. Україні. Одинець звернув увагу на недостаточне вивінування шкіл, а також на недостачу українських книжок, яких за мало видає Державне Видавництво України. Він натякнув також і на те, що український Державидав видає за багато російських книжок, і не зважаючи на те, купує ще й російські книжки в Москві. За те не купує ні одної української книжки на Україні російський Державидав, хоч на території РСФРР є багато Українців, що потребують українських видань. А говорити щонебудь про видавництво українських книжок російським „Госиздатом" вже зовсім не приходиться. Кінцевий акорд того виступу прозвенів у формі докору: „Слід так розвивати наш братерський союз, щоби всі національности було забезпечено і щобим не було кривди".

Слід замітити, що Одинець входить до Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету як представник селянства. Він же є і членом президії Центрального Комітету незаможних селян на Україні. Отже його голос треба вважати голосом селянства і то незаможного, на яке донедавна спирала виключно всю свою владу на селі і компартія і радвлада. Коли Одинець натякнув про кривду, яка діється на Україні завдяки центральній московській політиці, то значить, що почуття тієї кривди стало популярним навіть поміж сільською підпорою радвлади на селі.

Та на тому не кінець. Виступ Одинця на останній сесії не був одиничним і відірваним. Бо ось при дискусії над буджетовим ексозе Наркомфіна Кузнецова були теж аналогічні виступи з натяками на кривдячу політику Москви.

І знов виступав речник селянства Одинець, який заявив, що українські культурні та господарські інтереси терплять наслідком московської тенденційної політики. Господарські та культурні потреби України задовольняє союзний буджет у далеко меншій мірі, ніж потреби російської федеративної республики. Отже загально союзні засоби розділюють не рівномірно. Селянського представника піддержав уповні представник української інтелігенції проф. Яворський, який заявив, що наукові потреби України не заспокоєні ясліл. А вокрема потреби української науки у порівнанні з потребами російської науки в російській федеративній республиці заспокоєні невистарчаючо. Наукові установи України одержують десять разів менше грошей, ніж наукові установи того самого типу в російській федеративній республиці.

Оцей факт однодушного виступу проти московської кривдячої політики представника селянства і представника інтелігенції є дуже знаменний. Він тим знаменнійший, що мав місце на свого роду парляментарній арені — бож ВУЦВК можна вважати своєрідним радянським парляментом — і йому має змогу прислухуватися вся українська маса без огляду на її партійну приналежність і партійне зріжничкування.

Національно свідомий український інтелігент усе найде на той самий тон настроєні струни в душі українського селянина і навпаки. В даному випадку обидва вони і Одинець і Яворський заявлені радянці, але національна свідомість відріжняє їх від инших, вона зближує їх та заставляє боронити інтересів свого народу і свого краю, дарма що це не покривається з волею та побажаннями всевладного і безоглядного московського інтернаціоналізму чи націоналізму. Так твориться поволі та незамітно українська опозиція, так розкривається та демаскується правдиву політику московських інтернаціоналістів, що під покришкою інтернаціональної безсторонности та міжнародньої рівноправности намагаються піднести Московщину коштом союзних республик, а в першу чергу коштом України.

Перед роком поборювали таку московську політику Укапісти і за те діждалися репресій та розв'язання УКП. Нині бачимо, що аргументи укапістів переходять поволі до Всеукраїнського Виконавчого Комітету та находять собі визнавців серед т. зв. центру, що складається у своїй переважі зі свідомого національно елементу. З кожним роком це почуття кривди мусить зростати пропорціонально з використовуванням українських багатств Москвою. А рівночасно зі зростом невдоволення мусітиме кристалізуватися і думка про конечну потребу еманципації зпід московських впливів. До цього заставляє життя.

В. М.

На розстайній дорозі.

(Спроба висвітлення наших церковних відносин.)

II.

Творці унії в давній Польщі обманювали себе ілюзією, що нашому народові (передовсім епископам і священикам) буде лекше, якщо у вірі підуть Полякам „на уступки". Сперву подібно дурили себе в політиці українські посли з Волині. А ось у цьому році знову житівські посли. І всі вони небавом переконалися, що це не є ніякий „інтерес". Наше нинішнє галицьке громадянство вже інстинктовно визнається на вартости такого „інтересу". І тому, як тільки настала Польща, став змагатись у нас дух якнайбільшої сепарації—також у церковному житті. Це кожний у нас розуміє, що наша церква саме „своєю окремішністю являється найкращим заборолом нашої національности в створених обставинах. І льогічно став витворюватися в суспільности дух, щоби одну окремішність не тільки зберегти, але й скріпити. За часів Австрії разураз вводили наші священики „облатинення" (й тільки кацапи проти цього демонстрували). А нині? Треба признати правду, що наш український загал під тим оглядом зійшовся у своїх почуваннях з давніми кацапами. Всяке латинство нині нас лякає, болить і відпихає від себе, так як нпр. польські слова „двісь", „венц", „венци", „юж" і т. ин., коли їх вживає наше підльвівське простолюддя. Воно стало для нас символом нашого поневолення, остовпом нашої пропасти. Адже ніхто не може нам ставити за взір галицьких „Вірмен". Пропала окремішність вірменської церкви, але пропали й Вірмени. Остала тільки назва, яка не має ніякого значіння. Не туди нам дорога — але саме в противну сторону. І народ дійсно це відчуває й розуміє. Загал нашої світської і духовної інтелігенції був би готовий викинути з нашого обряду навіть ті „облатинення", які віками вже удомашнились у нашій церкві. Цеж тільки анальогія до того, що наші лінгвісти проскрибують польські слова й фрази, які опинилися в нашій мові наслідком безкритичного підлягання польській політичній супремації. Не йде тут про саму віру, про догми. Не про те, чого в церкві не видно, але про те, що видно, що впадає в очі. Булиж ми за Австрії католиками і добрими Українцями. Можемо бути й нині. Цього православні наші браття не розуміють, одначе для нас це самозрозуміле. Алеж латинство це знак нашого домання, це близна на тілі нашої церкви. Це дороговказ на шляхові, який веде до долі галицьких „Вірмен".

Боротьба проти целібату в нас це не тільки боротьба проти целібату — як такого, але боротьба за цілу нашу „душу". Тільки так стає зрозумілим цей факт, що широкі верстви нашого світського громадянства взяли таку живу участь у тій боротьбі. Значить, східний наш характер є загрожений агресією західного характеру, всіми своїми жилками пульсує, щоб удержатися і подібно скристалізується. А епископи? Вправді їх годі підтягнути під одно подібне знамено; в подробицях вони неоднаково відносяться до нашого східного характеру, одначе всі вони зійшлися на точці целібату.

Концепція християнського церковного життя (обряду, церковної організації) від віків була инакша в Греків, як у Римлян. Виплинало це з удачі тих двох народів. Цеж були два відмінні „світи". Десь у IX. ст. на заході організація церкви вже була розвинулася у виразну „абсолютну монархію". Годилося східним церквам піддатися західній, як вищій, бо монарх (папа) був по її стороні. Папи чимраз нагальніще домагалися правильної монаршої юрисдикції над сходом. Це й причинило та рішило церковний розрив, який триває досі. Всі чотири східні патріярхи (царгородський, антіохійський, олександрійський і єрусалимський) нараз відорвалися від Риму, що не далось би подумати, колиб властивою причиною розриву був якийсь особистий, льокальний або національний інтерес. Вправді папи, як епископи Риму, здавна мали первенство в церкві. Одначе те первенство в практиці щойно з віками діставало свою подрібнійшу кристалізацію, як і зовнішні ознаки папської власти (ризи, тіяра). Так нпр. супреmатія Поляків у Галичині за часів Австрії, а тепер — це не все одно.

На заході стало так, що епископ перед папою — ніщо; священик перед епископом — ніщо; сотрудник перед парохом — ніщо. Це послідовна льогіка відношень в „абсолютній монархії". Так, як у війську. Епископ від священика вищий за два ступні: тільки епископ може уділяти тайни священства і миропомазання.

А в східній церкві епископ від священика вищий тільки за один ступень: властю уділювання тайни священства. Зимсл „абсолютної монархії" не міг у східній церкві удомашнитися, бо він був противний грецькій вдачі. Став річи не змінився навіть у нас уніятів через 200 літ з гором. Так нпр. православна церква зовсім не знає „сотрудників". Якщо село велике, то воно поділене на відповідну кількість самостійних парохій. У нас, розуміється, мусіла наступити якась адаптація до латинської дисципліни, тому ми маємо крилошан і сотрудників. Алеж позиція наших сотрудників не така сама, як латинських.

Латинські сотрудники — це „наймити" в простому розумінні слова. Воніж обовязково мешкають у пароха, харчуються в нього, отже залежні від нього у всьому. А наші сотрудники правильно мають окреме помешкання. Ясно, що це тому, що наше духовенство жонате.

Ось ми тут при суцній, жерельній ріжниці між характером західного й східного духовенства. Обовязковий целібат на заході мусів розвинутися скорше чи пізнійше. Його невідклично домагався змисл „абсолютної монархії". Щоби священик міг бути „нічим" перед епископом, то він мусів утратити характер „людини". В війську нема „людей", є тільки „жовніри" — в такому то числі і з такою то шаржою. Жінка, діти, батько, мати — нічого не значать. Жовнір має бути тільки колісцем у машині. Він повинен бути присягою послуху звязаний з своїми вищими властями, а з иншими людьми не сміє бути органічно звязаний. Значить, він не сміє бути жонатий. Так жовнір тратить своє „я", і стає „колісцем у машині". Знаємо з історії, що концепція такого жовніра аж до наших днів покутувала в Европі.

Те саме находимо в організації латинського духовенства. Священик звязаний присягою послуху свойому епископові, епископ присягою папі — звязаний у цілости (в формальній цілости). Він не сміє

мати жінки, не сміє мати своєї „чести“, яка не була би обнята його присягою. Не сміє мати ширшого людського характеру, може мати тільки характер „колісцяти в машині“.

Управляти такою „машиною“ — яке вдоволення, яка легкість! Чисто по галицьки: „сатисфакція“! А ще до того західні теольоги вмовили в людей, що обовязковий целібат духовенства — це сповнювання „евангельської ради“ (досмертної чистоти), тай — хоч тільки несміло — вмовлюють у людей, що обовязковий целібат поручив папам завести сам Ісус Христос або Дух Св. — і такі инші святощі.

Отже в латинській церкві всі священики (бодай їх загал) святі, бо сповнюють евангельські ради (а рада вбожества?...), бо служать тільки Христові — вони „неподілені“, але „цілі“ служать Богові і церкві, як про це розписуються станиславівські автори, натхнені ілюзійним св. Духом.

Ось це те, що захопило наших епископів, задля чого вони „на смерть“ закохалися в обовязковому целібаті. Наш священик це не тільки священик, але й муж, батько. Значить, він „поділений“: почасти священик, почасти (світський) чоловік. І такий він стоїть перед епископом: одна його частина — та „світська“ — не є присягою зобовязана епископові. Він має за широке „я“, за широкі „уста“. Треба його прочистити, щоби став тільки священиком, тільки підданим епископові. Усунути те „світське“ (візантинізм!...)! „Церкву“ зробити тільки „церквою“!... А ті женячки богословів! Богослов не приготовлюється тільки для Христа, не є сином епископа — він своє серце віддає світській особі — жінці: Гріх і подумати!

Папський консистор.

Найблищий закордонний мінїстер папського престола.

Збір кардиналів є неповний уже на протязі кількох десятків літ. Тому бодай раз на рік чуємо про призначення нового кардинала. Найблище засідання папської консисторії відбудеться в грудні. У звязку з наміченими новими кардиналами европейська преса вже нині присвячує найбільше місця теперішньому папському нунцієві в Парижі, Церреттіому, який має бути призначеним кардиналом-епископом. Уже нині в Ватикані мають його вважати наслідником папського „державного секретаря“ Гаспаріого.

Кардинал-секретар є у ватиканській єрархії одночасно державним секретарем, міністром закордонних справ і домашнім міністром, отже головою уряду в церковній царині. Він має найбільше впливу між колегією кардиналів. Усі ті нитки, які вяжуть Ватикан зі зовнішнім світом, спочивають у його руках, він рішає у великій мірі про проблеми держави та церкви. Він єдиний спроміж кардиналів має кожної хвилини доступ до папи.

На чолі організації папського секретаріяту стоїть політична кардинальська конґреґація, яка має тільки підготовчу функцію та дорадний голос. Виконавчими органами є три секретаріяти. Перший приготовляє та переводить усі справи папської дипльоматії, піддержує звязки з чужинними державами, має нагляд над нунціями. Другий секретаріят дбає про призначення куріяльних урядовців, признає відзначення, титули та ордени, з виїмком титулів для епископів та кардиналів. Третій секретаріят випрацьовує папські письма та доручення.

Папський секретар є також головою кардинальської комісії, що завідує всім майном Ватикану. Це становище займає Гаспарі вже десять літ. Він вславився головно мировою діяльністю за часів Венедикта XV. Проектований його наступник Церреті є також Італійцем, але в порівнанні з иншими кардиналами, які мають приблизно 60 літ, молодим, бо має 53 роки. Він служить у ватиканській дипльоматії вже 20 років і жив у Мексику, Вашингтоні, Австралії та Шікаго. Підчас війни стояв на чолі конґреґаційного секретаріяту у Ватикані. Становище папського нунція в Парижі, на якому він є нині, вважають одним з найважших у ватиканській дипльоматії, в огляду на розділ держави від церкви у Франції. Намірене призначення Церреттого кардиналом є у звязку з його майбутньою кандидатурою на місце Гаспаріого.

В казаматах демократичної Польщі.

Промова посла Приступи з Н. П. Ф. на засіданні сойму дня 28. жовтня 1925 р. в дискусії над законом про орґанізацію тюремництва.

Історія тюремництва незалежної Польщі — то історія мучеництва робітничої кляси, селян і гноблених народів. З хроніки „моральних і фізичних терпінь“, що про них так гарно говорить проект обговорюваного закону про орґанізацію тюремництва в мотивах до арт. 21—73, а які є щоденним хлібом більше як *6.0000 політичних вязнів у Польщі*, можна би зложити багатотомову бібліотеку для вжитку міністерства справедливости. П. міністер при укладанні нинішнього закону про тюремництво не хотів користати з тої хроніки. Волів написати собі бюрократичний проектик і тішитися, що пропонований ним закон виключає примороблювання кар, звязаних з фізичними торту рами, що мають місце в багатьох цивілізованих державах.

Справді — безмежна облуда й перфідія авторів закону, що найспокійніше у світі іґнорують цілу кошмарну тюремну дійсність в незалежній Річипосполитій!

П. міністер предкладає соймові такий закон, як би в дійсности річ була тільки в тому, на скільки категорій поділити тюрми, тоді коли для нас усі тюрми в Польщі належать до одної категорії — *могильні для революційних робітників і селян.*

Не можу тут — з формальних оглядів — представити повноти польського терору, в боротьбі з яким жертвували своїм життям Ботвін, Ґібнер, Кневскі і Рутковскі. Обмежуся з конечности до фактів з ділянки тюремних відносин.

В мотивуванні обговорюваного закону читаємо: „Тюрма є місцем кари, а не місцем моральних і фізичних терпінь. З того заложення випливає, що люде, позбавлені примусово свободи, мусять мати запевнену лікарську опіку, відповідний під оглядом якости і кількости харч, одяг та приміщення“...

Це гарна, облудна декламація. А як виглядає дійсність — нехай говорять самі факти з останніх часів.

Зачну від Львова. Відносини, що панують у львівських тюрмах, безнастанні шикани, відбирання політичним вязням найелементарніших прав, биття й тяжкі дисциплінарні кари — віддавна відомі широким масам працюючого населення. Відносини ті примушували політичних вязнів, що сидять у львівських тюрмах, хапатися раз-у-раз розпучливого засобу боротьби — голодівки. Голодівки перериваю звичайно наслідком приречень начальника тюрем Маєвского, що опісля явно глумився зі справедливих, принятих ним домагань вязнів і примороблював дальше в цілій повноті шикани і репресії. За найменші „провини“ карають вязнів карцером, впр. одного політичного вязня за співання „Червоного Прапору“ вкинено до карцеру на 6 днів.

Якщо взяти під увагу, скільки то фактів репресій і знущань не занотовано, скільки не видісталося загалом поза тюремні мури, то зрозуміємо, що в дійсности фактів насильства над вязнями було щонайменше десять разів більше. (Голос на лівиці: (Це чорна книга!)

За получання газет своїм товаришам заборонено у Львові всім вязням отримувати книжки і навіть газети на протязі цілого місяця. За збірне співання революційних пісень у дні розстрілення Ботвіна не допускали харчів для вязнів цілих 3 тижні. Навіть свободу рухів у часі проходу тюремні власти кваліфікують як провину і вкидають за те вязнів до льоху. Вязням у Львові не вільно в часі проходу задержатися й на одну хвилиночку. Всі мусять іти один за другим — пятьдесять хвиль там і назад.

Голодівка у серпні.

Політичні вязні у львівських тюрмах, доведені до розпуки безнастанними шиканами й репресіями, приступили дня 27 серпня до дальшої з черги голодівки, виставляючи такі домагання: 1) упорядкування дисциплінарних кар, 2) відокремлення від кримінальних злочинців, 3) побачення з родинами раз на тиждень без крат, 4) допущення всіх леґальних видавництв і краєвих часописів (бож до політичних вязнів не тільки не допускають усіх леґальних газет, але навіть з таких, крайно реакційних часописів, як „Dwugroszówka“ або „Rzeczpospolita“ роблять витинки, усуваючи статті й замітки, що на думку тюремних катиків є „неблагонадьожні“), 5) визнання постійної репрезентації політичних вязнів, 6) заборона вкидати політичних вязнів до темниць без подання їм мотивів на письмі, 7) свобода рухів під-

О. Л.

Останні наукові праці ак. проф. Смаль-Стоцького.

(З приводу 40-літнього ювилею його наукової діяльности).

(Докінчення.)

Світова війна і українська визвольна боротьба покликали проф. Стоцького знову до громадянської праці. В цім часі він був душею національного виховання українських полонених у Фрайштаті, головою боєвої управи УСС. і послом ЗОУНР. при уряді чехословацької республики. Коли вільний український університет почав свою працю в Празі, академікові Стоцькому доручено там катедру української мови. Тоді почалася дальша наукова праця. Поза викладами, ця свіжа праця акад. Стоцького виявилася знову кількома замітними проявами. Передусім він постійно реферує тепер в чеському органі славянської фільольогії „Slavia“ (що під редакцією Гуєра і Мурка має заступити знаменитий „Archiv für slav. Philologie“ пок. Яґіча) наукові українські твори, надівсе усі видання історично-фільольогічного відділу Української академії наук. Ці реферати розростаються часом у цілі студії, стають викладом методольогії в даній ділянці фільольогічної праці, ставлять висліди обговорюваних дослідів на широке тло старої і нової славістики та загального мовознавства або нарешті приводять референта до того, що він на цю тему пише й видає свою окрему працю.

Передусім треба тут завважити такий реферат акад. Смаль-Стоцького про видані Українською академією наук в 1923 р. дві праці Всеволода Ганцова: 1) Характеристика поліських дифтонґів і шляхи їх фонетичного розвитку, — 2) Діялектольоґічна клясифікація українських говорів (з картою). Академік Смаль-Стоцький присвятив їм 20 сторін петіту на великих сторінках „Slavia“ (Річник III, 2—4). Обговорюючи першу працю Ганцова, акад. Смаль-Стоцький звязує його досліди з давними працями Потебні, Михальчука, Соболевського, Житецького, Шахматова, Зілинського й инших та доказує, що автор, не маючи практичного фонетичного вишколення і познайомившися з фонетикою тільки теоретично, не може найти виходу між відомими йому „unechte Diphtonge“ Броха і сонантами „o niejednolitej artykulacji“ Розвадовського та що замісць подати як треба фактичний матеріял, він дався опанувати теоріям і міркуванням, які покищо не мають жадної підстави. Для прикладу задержується референт довше на цій частині праці Ганцова, де він займається процесом заміни довгого *о* та *е* на *і* в українській мові. Ганцов будує на цім факті всі свої дальші висновки. Акад. Стоцький доказує, що українська мова не знає ніяких довгих голосівок, не знала їх зовсім в 19, 18, 17 і 16 століттї, не знала їх також від самого початку історії нашого письменства, бо на це нема ціле ані найменьшого сліду якого-небудь доказу. Приписуючи недостачі цеї праці школі гіпотез Шахматова, з якої автор вийшов, акад. Стоцький і при цій нагоді атакує методольогію цеї школи, висловлюючи побажання, щоб і славістика послугувалася вже раз у своїх дослідах методами добутими загальним мовознавством (Steinthal, Paul, Delbrück, Wundt, Meillet, Schuchardt і ин.). У своїй другій праці Ганцов ділить українську язикову територію на говори північні і південні, при чому останні знову діляться на східні і західні. Акад. Стоцький розглядає критично усі основи автора в його розподілі і знову доказує, як кепська метода „міркувань і припущеннів“ зводить на манівці навіть ученого з таким хистом, пильністю та сумлінністю, як Ганцов. Користаючи з нагоди, акад. Стоцький подає в оцім рефераті основи правильної методи праці, як він її розуміє.

Безпосередньо оцею боротьбою за правильну, строго наукову, тільки на безумовних фактах оперту методу праці в славістиці і в безпосередньому звязку з відповідю Шахматова на „Grammatik der ruthenischen (ukrainischen) Sprache“ та його дальшими виступами в обороні праруської мови — остається дуже цінна студія акад. Смаль-Стоцького п. н.: „Розвиток поглядів про семю славянських мов і їх взаїмне спорідненя“ (Відбитка із ювилейного збірника Н. Т. ім. Шевченка у Львові, Львів 1925, стор. 42). У цій студії зібрана уся історія цеї квестії від словника цариці Катерини, Дубровського, Шафарика, Цайса, Копітара, Шляйхера, Даничіча, Палацкого, Максимовича, Срезневського, Григоровича, Котляревського, Будиловича, Соболевського, Флоринського, Лєскіна, Гебавера, Облака до Яґіча, Нідерлього, Розвадовського, Вондрака, Мікльосіча, Бодуена де Куртене, Кульбакина, Гуєра, Мікольї і передусім Шахматова. В оцій короткій, але дуже богатій змістом і прозорій студії акад. Стоцький знову, хоч на иншому тлі, виступає всією силою проти теорії груп, проти мітичної праруської мови, проти гіпотезомании в науці і доказує, що українська мова уявляє собою тільки добуток дальшого розвитку праславянської, раньше колись дійсно говореної мови (яку гіпотетично відтворювати також не є завданням славістики), що українська мова уявляє собою тільки перетворення праславянської мови а спеціяльний український даль-

нас прототи 8) купіль раз на тиждень. За ті мініцальні права політичні вязні голодували 6 днів! (Голос: Можна витримати!). Як би ви дістались на їх місце, то не знаю, чи ви так сказалиб.

Знущання над вязнями мали місце навіть підчас голодівки. В шестому дні голодівки, коли вязні лежали в горячці на ліжках, до келій прийшов заступник начальника тюрми Клюг і цинічно глумився з голодуючих. Сьогоо дня, по запевненні президента суду, що домагання вязнів, як справедливі, сповняться, голодівку перервано. Тюремні власти зігнорували це приречення і, що більше, з метою пімститися на вязнях вирішили перевезти частину політичних вязнів до одної з найтяжчих тюрем у Польщі, а саме до тюрми у Вронках. Несподівано, вночі, *босих і неодягнених політичних вязнів заковано в кайдани й вивезено до льохів у Вронках*. Вивезено переважно молодечих, між ними було кількох хорих.

Голодівка у вересні.

П. Попель: То вже підмаголовки до друку. Ці репресії пхнули політ. вязнів до дальшої боротьби. В понеділок дня 14. вересня ц. р. політичні вязні в числі 40 розпочали в тюрмі при ул. Баторія нову голодівку, хоч минуло ледви 10 днів від попередньої виснажуючої голодової боротьби. Голодуючі співали революційні пісні й підносили оклики, спрямовані проти уряду й тюремної адміністрації. В 7. год. вечером спроваджено до тюрми поліцію, яка привітала вязнів окликом: *„Вимордувати до одного!“* Вязні відповіли: *„Геть з поліцією!“* Найближчого дня, у вівторок, співи й оклики були сильніші. Вязні на знак протесту стали бити пястуками до дверей. До протесту політичних прилучилися також вязні кримінальні, які одначе не брали участи в голодівці. В середу вечером крім поліції пішої зявилася на тюремнім подвірю поліція кінна разом з поліційною каритою. Вязні не знали на разі, з якою метою спроваджено цю каритку. Небавком одначе переконалися про наміри тюремних властей і поліції.

Катування голодуючих.

Прийшло катування вязнів. Підкреслюю, що факти, про які говорю, це не якісь вийнятки, *це система, система, що її ствердила соймова комісія* в часі свойого побуту не тільки у Львові, але у Варшаві й инших тюрмах.

Тюремні дозорці стали витягати політ. вязнів з келій, заковували їх в кайдани, били, копали, волочили за ноги по коридорах і сходах і втягнули їх до одягальні де масакра ішла дальше. Таким чином скатовано: Мельника, Зиновкевича, Зеленого, Медведя, братів Барановських, Тененбавмівну, Целера й ин. Насильства тягнулися довше як 2 години. Скатованих і окрівавлених вязнів переведено до „Бригідок“, де їх вкинено до карцерів — підземних льохів. (Подрібний опис катування подали ми в інтерпеляції до мін. справедливости).

Деяких вязнів полишено до відбування дисциплінарних кар у тюрмі при вул. Баторія. Згадану молоденьку Тененбавмівну вкинули дня 16. вересня вечером до пивниці з бетоновою підлогою, де перед тим стояли бочки з нафтою. У тому льоху не було ніяких річей. Тененбавмівну витягнено з пивниці найближчого дня непритомну. Вона лежала на підлозі, не даючи знаку життя; в такому стані внесено її до келії. Инших вязнів, по попередньому „приготуванні“, вкинено до глибоких пивниць: редактор „Громадського Голосу“ Пелдя пересидів там 3 дні, Барановський — 8 днів і т. д.

Не зважаючи на варварські насильства й нелюдські дисциплінарні кари, голодівку продовжувано солідарно також після перевезення більшости вязнів до „Бригідок“. Це викликало нову атаку тюремної адміністрації. Дозорці хопилися нового способу знущання над безборонними вязнями. *Підчас проби застосування супроти голодуючих „штучного відживлювання“*, Коли одначе вязні ослаблені й виснажені голодівкою, боронили ся перед тим насильством, побито їх тяжко. Так побито: Кравця, Гріна, Боднра, Беркмичівну й ин. Підчас інтервенції в тій справі оборонців адв. Шухевича, Ганицкевича й ин. у презуса суду Галля останній *не заперечив фактів побиття*, оправдував одначе дозорців тим, що деякі з них мають покусані руки. (Віцемаршал. Осецкі: Пане после, маємо на дневному порядку закон про тюремництво, отже не говорить до теми.). Голодівку політ. вязнів закінчено 7-го дня, себто 20. вересня ц. р. Прибувший до Львова делегат міністерства припинив часово дисциплінарні кари побитим і хорим вязням, а також перебрав виконати деякі домагання політичних вязнів.

Можна би навести тисячі подібних фактів, алеж, розумієть ся, як звичайно, так і тепер промови комуністичних бесідників обмежуються, тому мушу скорочувати ся в описуванні фактів насильства і безправства. Прошу панів! Усі ті насильства діються за правління того міністра справедливости, що домагається тепер від сойму ухвалення закону про тюремництво, нашпікованого облудними гуманітарними фразами. Підкреслюю, що з кінцем цього місяця знову вибухла у Львові голодівка, що закінчилася ледви передучора і тягнулася 6 днів. Це вязанка фактів з кількох останніх місяців із самого тільки Львова.

(Докінчення буде.)

ВІДГУКИ ДНЯ.

Прощання театру.

Колись, ми Львовяне, тільки чули та в часописах читали, як то прощаються театри: які промови там виголошено, скільки сльоз пролито. Вжитися в таку хвилю, відчути її серцем ми не могли, бо наш театр Львова не покидав, а хіба виїздив на короткий час. Львів, як світ світом, українського театру не гостив, але мав його в себе.

Змінилися часи, як держави, хоругви...

Тепер і Львів гостить у себе український театр, байдуже чий і з кого зложений. Чи це будуть Галичане, що говорять по українськи а думають по галицьки, чи Наддніпрянці, що думають по російськи а говорять по українськи.

Все одно. Львів гостить театр і... прощає його так, як це колись робила тільки провінція. Всі почування, які колись переживали Броди, Підгайці чи Отинія — переживає тепер столиця князя Льва — на останній виставі відїзджаючого театру.

Перед двома днями покидав нас „Український Наддніпрянський Театр під дир. Міткевичевої“. Скажу правду, ми до останньої хвилі не вірили, що він таки невідклично виїде. Але коли підчас останньої вистави появилася на сцені делегація від „Тов-а Емігрантів з Вел. України“ в особах проф. Огієнка, п-ни Дорошенко, п. Петренка і п-ні Донцової, — ми побачили, що театр справді покидає нас.

Проф. Огієнко, забувши „таблицю малозвучности української мови“, виголосив без приготування промову до артистів-Наддніпрянців. Промова була дуже звистойна, а кілька тихих наголосів не затерло вражіння серед галицької публики.

Промовець звінув з приємною вістю, що він є головою „Тов. Емігрантів з В. України“ і що як такий має обовязок прощати артистів — Наддніпрянців.

— Далеко від рідного краю — говорив він — тиняєтесь на чужині серед голоду та холоду і шлете те світло культури та штуки. Ми рабів ложею уявити кожному з Вас по букетові (так таки казав: по букетові), але не маємо звідки. Та пождіть, вернемо в рідний край, на нашу любу Україну, тоді в Золотоверхім приймемо нас, по нашому звичаю, більш рідно.

На запевнення реального подарунку в будучности промовець закінчив прощання.

Галичане, не зважаючи на те, що пан промовець забув їх зачислити до Українців, оплескували довго і сердечно — не так промовця, як артистів.

Після проф. Огієнка передано ще пакет цукорків від „Фортуни“, потім спущено куртину, але за кілька хвиль вона піднеслася знову і потім щойно промовив представник Галичан, директор кооперативи „Український театр“.

Ну цім свято прощання покінчилося.

Львовяне розійшлися спокійно домів, несучи зі собою жаль за справді гарним театром і захоплення, викликане промовою проф. Огієнка.

Навіть тоді, як галицькі Русини тисячами гинули за золотоверхий Київ, не відчували так виразно, що „від Кавказу по Сян...“

Галицький Чмиха.

По широкому світі.

Чемберлен, на бенкеті в міській раді Льондону випив тост „чашею любови“ з німецьким амбасадором, висловлюючи бажання, щоби инші народи пішли за його прикладом. Прихильність, з якою він зустрівся по повороті з Льокарно, є доказом, що він був там речником усього англійського народу.

Чеське м-ство зак. справ запропонувало Австрії, Німеччині, Югославії, Румунії та Італії знести пашпортові візи. Югославія та Румунія не годяться на це.

Ватикан у своїм офіц. органі „Оссерваторе Романо“ виступає гостро проти чеського мін. зак. справ Бенеша за святкування памяти Гуса як національного героя, заявляючи, що така політика веде до розділу держави від церкви.

Комісар Данціґу Мек Донель, кінчить своє урядування 22-го лютого 1926 р. Ліга Націй на найблищім засіданню призначить нового.

Атентат на румунського короля плянований минулої пятниці у Галаці, був по останнім звісткам, ділом комуністичної болгарської організації. Болгарин Пуцаков, якого піймали, був висланцем шпіонської большевицької організації з Одеси, яка мала на меті приготовити революційний грунт між румунським військом.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі лихоліття!

НОВИНКИ.

Конфіската. Вчорашне число нашого часопису сконфісковано за два місця статті „Правительственна гвардія“.

— **Еміґрація до Канади.** У найблищих днях прибудуть до Варшави делегати канадійського уряду, щоби порозумітися з польським урядом щодо отвирення у всіх більших містах польської держави еміграційних бюр, що мають улекшувати хліборобам та робітникам виїзд до Канади. Особи признані окремими комісіями як придатні одержуть посвідки, які заступлять їм візу канадійського консуляту та безплатний еміграційний пашпорт. Кожний емігрант мусить мати 135 дол. на корабельну карту, 25 дол. на залізницю від пристані до Вінніпеґу і 25 дол. на перші необхідні потреби. Зареєстровані особи мають запевнену працю. Канадійський уряд має також улекшити виїзд особам і родинам, які захотять завести собі в Канаді рільне господарство. Ці мусять мати 500 долярів, з яких 400 іде на кавцію для купна ґрунту або господарства, складену до рук представників уряду. Канадійський уряд дав доручення, щоби при контролі поводитись ліберально з українськими та польськими емігрантами, а гостріше з жидівськими, які як відомо, не надаються на хліборобів або фізичних робітників.

— **Собор і динаміт.** Відомо, що польський уряд рішив розібрати православний собор у Варшаві на Саській площі, щоби ця будівля не вражала патріотичних почувань польських громадян, нагадуючи їм приналежність до „православної“ держави. Розбір собору йшов так важко, що рішили вжити динаміту. Цей радикальний спосіб показався дуже влучним, бо відламки динаміту влучили в спокійних прохожих і важко ранили їх.

— **Відгуки свята „Незнаного Жовніра“.** Щойно тепер часописи подають звістки про конфлікт, який трапився у Варшаві підчас згаданого свята. Представників некатолицьких віросповідань, що мали взяти участь у святі, не пустили до собору підчас богослуження, внаслідок спротиву католицького духовенства. Такий спротив вдивував дуже ліберальну варшавську пресу, а євангелицьке духовенство внесло протест проти його несподіваного знехтування. Вся справа найде відгук у соймі.

— **Образа національних почувань** може стати підставою розводового процесу. Правники в Будапешті ломлять собі саме голову такою справою. У Будапешті жив штабовий офіцир, який був підчас війни головою австрійського шпиталю в Білгороді. Тут познайомився він з одною Сербкою і оженився з нею. По розпаді Австрії він став приватним лікарем і не заробляв стільки, щоби вдоволити своєї жінки. На цій підставі йшли суперечки між ними. Лікар вніс до суду розводову скаргу, та в двох інстанціях її відкинули задля недостачі мотивів до розводу. Щойно „королівсько-угорська“ курія дала лікареві розвід, мотивуючи його тим, що бувший офіцир не може жити з жінкою, яка ображує його батьківщину і не в силі для неї обмежити своєї егоїстичної потреби. Розвід одержав таким рішенням законну силу.

— **Проґноза зими.** В численних прогнозах про температуру зими, яка наближає, появились щее нові метеорольогічні передбачення, основані на факті, що появились уже перші зимові знаки. Німецькі вчені, йдучи в згоді з народніми віруваннями, кажуть, що цьогорічна зима буде дуже тепла. Мотиви цього висновку є дуже довгі; є в них крім заяців навіть „плями на сонці“. Та для всіх важніяші висновки.

— **Процес проти бувшого короля.** Вже півтора року тягнеться в Німеччині, перед судом у Кілі, процес німецьких моряків проти бувшого кедива Египту, Аббаса Гільмі II. Вони обвинувачують кедива в тім, що коли вони служили на його яхті, звільнив їх шефа, також Німця графа Реве. Коли моряки стали в обороні свого шефа, кедив виляяв їх, казав їх вислати 25 кільометрів у глибину баговинної Анатолії, де годував їх тільки хлібом та водою, ще й казав вибити. Вони вернулись до Німеччини, збіджені і без ніяких коштів на дорогу. Тепер домагаються відшкодування, але бувший египетський король не дає знаку життя і не висилає на розправу свого заступника.

— **Кіно в Америці.** Спеціальна комісія Зединених Держав північної Америки досліджує вже кілька літ вплив кіна та його зміст. Справоздання приготовлене нею на протязі останніх чотирох років стверджує, що більшість відвідувачів кіна має менше як 24 роки. Це значить, що кіно є страшенне поширене в школі і в позашкільній науці. 20 міліонів людей денно ходить у Зедин. Держ. Півн. Америки до кіна, а тільки 10 міл. до школи. Конкуренція між фабрикантами фільм, продуцентами і власниками кін велетенська. Фільмово промисловість працює з капіталом півтора міліона долярів.

— **Домовина Тутенхамона.** Відомий англійський єгиптольоґ Картер повідомив египетський уряд, що дня 15-го грудня він відчинить металеву домовину, в якій спочивають останки славного короля Тутенхамона. У присутности представників англійського та египетського уряду відбудеться останній акт довголітньої праці, за яку трьох відкривників заплатило своїм життям. Досліди посередника та спільника Картера, льорда Карнарвона тривали 10 літ, а само віднайдення підземелля з домовиною — півтора року. Пригадуємо, що льорд Карнарвон помер серед таємних обставин і багато людей добачувало у його смерти „пімсту“ короля Тутенхамона. Двері підземелля, де найдено чудовий саркофаг відчинив Картер уже кілька місяців тому. Коли саркофаг відчинили найшли там ще одну металеву домовину, де імовір-

як усі инші слав. мови уявляють собою перетворення цеї мови на їх питомий лад. — З оцею студією повинні докладно познайомитися усі наші учителі української мови та студенти україністи і славісти.

Ще більше читачів зєднає собі напевно найновійша студія акад. Смаль-Стоцького, п. н.: Ритміка Шевченкової поезії (Прага — 1925, видання українського історично-фільольогічного Т-а в Празі, стор. 47, октав). Вже у своїй шкільній граматиці давно-давно подав був проф. Стоцький взірці української народньої ритміки і нераз (нпр. в статті: „Як читати твори Шевченка“ в „Нашій Школі“ 1914 р.) вказував на народню ритміку поезій Кобзаря. Та цього не завважено і не використано. Щойно праця Якубського „Форма поезій Шевченка“ (Київ 1921), якій акад. Стоцький присвятив докладний реферат в „Slavii“, звернула на себе увагу і розбудила деяке зацікавлення для цеї справи. Проф. Стоцький привітав щиро і з великим признанням працю Якубського, одначе завважив, що він зле розуміє поняття ритму взагалі і зокрема у Шевченка, звязуючи ритм з метром. Тому обіч справедливого означення 53 прц. віршів Кобзаря з народнім ритмом без метра Якубський дошукався в решті Шевченкових віршів трохеїв, польського силябізму і русского чотиристопового ямбу. З цим уже акад. Стоцький не погодився. Заявив уже в „Slavii“, що буцімто польський силябічний вірш у Шевченка є також тільки українським народнім, коломийковим ритмом, а буцімто русский ямб є в Кобзарі українським колядковим ритмом та що цілий Кобзар є величавим скарбом тільки народньої української ритміки, якої Шевченко був знаменитим, творчим майстром. Таке відважне поставлення цеї хіба дуже цікавої справи вимагало докладного і повного доказу. Академік Стоцький складає його у своїй знаменитій і справді натхненій окремій студії про ритміку Шевченкової поезії. І з оцею книжкою мусять негайно познайомитися усі вчителі української мови й учні, коли хочуть правильно читати Шевченка. Оця студія освітлює творчість Шевченка з нового боку і тому є епохальна. Як тільки наші молоді поети, що шукають свіжих форм на всіх кінцях чужого світа, познайомляться з геніяльною і заразом рідною ритмікою Кобзаря та схочуть так само творчо як він орудувати нею, можемо ще мати ренесанс української ритмічної форми в українській поезії і зацікавити нею світ.

Такі живі струни ворушить акад. Стоцький у своїх останніх наукових творах. І цим він дещо инакший від инших наших учених.

НАДІСЛАНЕ.

що спочиває мумія короля. Між англійським і єгипетським урядом не прийшло ще до порозуміння, чи останки Тутенкгамона мають перенести до Бритійського музею чи до Національного Музею в Каїро. Не є виключене, що Тутенкгамона, який зробив світові стільки несподіванок — взагалі не істнує в гарвані домовині.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Польський сойм.

11. XI. польський сойм радив над санаційним законом. Пос. Рогуля заявив, що білоруський і український клюб не вірить, щоби загр. позичку ужили на екон. цілі, тому заявляється проти закона. П. Ільків заповідає, що його клюб голосуватиме за якнайдальше йдучими обмеженнями того закона. През. Грабскі відпирав закиди опозиційних послів, стараючися виказати їх безосновність. Пос. Віхлінські (ХД) поставив внесення на замкнення дискусії. Внесення не перейшло. Проти цього запротестувало Визволенє, що обчислення голосів непевне, бо оба секретарі, які числили голоси, належать до партій, що попирають уряд. Внесення пос. Грушки на відложення голосування над законом до покінчення нарад над дальшими двома сан. законами, — відкинено. Пос. Понятовскі (Визв.) поставив внесення, щоби сойм радив лише тоді, коли присутні є представники уряду. Внесення це впало.

За виключення Корфантого з клюбу.

Клюб ХД зажадав від посла Корфантого, щоби виступив із клюбу. За причину подали це, що К. голосував проти уряду, проти становища клюбу. Причини цьому є теж економічної діяльности пос. К-го.

Монархістичний рух у Східній Прусії.

Поліція в Кенігсберзі впала на слід військової організації, яка поставила собі за ціль, доконати монархістичний переворот у Сх. Прусії і приготовити діяльність для злуки з подібними організаціями в решті Німеччини і Данцігу. Арештували около 20 предсідників тих організацій, викрили значні засоби крісів і иншої зброї та амуніції.

Виїзд Бенеша до Льондону.

Д-р Бенеш виїздить 28. XI. з Парижа до Льондону для підписання льокарнських договорів. З Льондону їде до Женеви на сесію ради Союза Народів, що зачнеться 8. XII.

Лютер і Штреземан підпишуть пакт.

„Берл. Тгблт" повідомляє, що канцл. Лютер і мін. Штреземан рішені підписати льокарнські договори 1. XII. Колиб не виконано сподіваних наслідків пакту, поустаться до димісії.

Палата громад і льокарнські пакти.

В звязи з підписанням льокарнських пактів визначено на 13. XI. в англ. палаті громад велику дискусію. 20. XI. провідники партій запросять Чемберлєна на банкет для вшанування його заслуг. Льорд Ґрей, як предс. банкету, виголосить промову про цілі англ. загр. політики. Дня 1. XII. буде торжествене підписання пакту. Загр. мін. і їх жінки будуть гістьми кор. пари в Бекінґемі. На прийнятті буде 50 осіб.

Військова революція в Еспанії.

Розповсюднювані чутки про військову революцію в Еспанії потверджуються настільки, що в Мадриді і Барсельоні арештували офіцирів, підозрілих в участи у змові.

Сензація в процесі Штайґера.

Революційні зізнання Вікторії Ледльової.

В середу, 11. ц. м. в процесі Штайґера зайшов сензаційний зворот. Прокураторський свідок Вікторія Ледльова з Відня, яка у вересні 1924 р. перебувала у Львові, зізнала, що спричинником атентату на през. Войцеховского є обвинувачений. Вона стояла на розі вул. Коперника й Леґіонів, а біля неї стояв мущина в ґумовому плащі. Він вийняв якийсь предмет форми револьвору чи пушки. Бачила, як той предмет летів в сторону повозки през. Войцеховского. Упавши біля заднього колеса, предмет почав випускати дим, а опісля запалився. Тоді вона зрозуміла, що то бомба. Атентатчик мав мягкий капелюх і темні окуляри. Атентатчик своєю поставою схожий на обвинуваченого.

На приказ предсідника обвинувачений одягнувся в плащ і вбрався в капелюх, після чого свідок пізнає в обвинуваченому атентатчика. Дальше говорить свідок про арештування Штайґера.

Ці зізнання були незвичайною сензацією. Цікаво, як до них поставиться оборона.

Біржа.

Гроші.

Америк. дол. 6·20 — 6·21, канад. дол. 5·75 — 5·88 чеські кор. 0·17·66 — 0·17·30, леї 0·02·50 — 0·02·75, франки фр. 0·27·66 — 0·27·80, фр. швайц. 1·15—1·16, англ. фунти 28·80 — 29·00.

Золото. 20 кор. 25·00 —25·20, 20 франк. 23·00—23·20; 20 марк. 28·00—28·20; 10 руб. 31·10—31·40.

Срібло. Австр. кор. 0·51·50—0·51·75, 5 ав. кор. 2·56—2·72, фльорени 1·33—1·36; рубл. 2·20 — 2·23, рубель дрібним сріблом 1·10 —1·12.

Збіжжа.

Пшениця краєва з 1925 р. 20·50 — 21·50, жито галицьке з 1925 р. 14·75—15·25, ячмінь галицький бров. —.— до —.—, овес гал. 16.00 — 16·00.

З судової салі.

Процес Штайґера.

Двайцять третий день розправи.

На вступі трибунал закомунікував свої рішення у справі внесень оборони та прокуратора. Він згодився на переслухання Ізи Орловскої, що на основі зізнань свідка Верхоли мала видіти обвинуваченого Штайґера на розмові з комуністом Мозком в Люблині. Далі рішив трибунал переслухати Пастернаківну на обставину, як її переслухував інсп. Савіцкі, ком. Суленек і інсп. Ломскі. Крім того погодився на конфронтацію Пастернаківної з інсп. Савіцким. Натомість відкинув трибунал усі инші внески прокуратора і оборони.

В справі досліду над вибуховими матеріялами постановив трибунал візвати в характері експертів військових знавців д-ра Варда і д-ра Ґросса, яких поручило міністерство військових справ. Прокуратор застеріг собі зажалення неважности з приводу відкинення його внесків. Потім приступлено до переслухання свідків.

Свідок Ст. Янковскі, студент прав стояв у хвилині замаху під каварнею Де Ля Пе. Ані лету ані лету бомби не бачив. Щойно по упадку бомби почув слова якоїсь жінки, що кликала: „арештувати в ясному плащі". Перейшовши на другу сторону вулиці, свідок чув споміж товпи такі слова: „Жиди це зробили, треба би їм за те щось справити". Ні обвинуваченого ні Пастернаківної свідок не бачив. Провідник трибуналу звертає свідкові увагу на те, що в слідстві зізнав инакше. Там сказав, що чув голоси: „то цей там у ясному плащі". На те свідок заявляє, що так не зізнавав.

Свідок Т. Рапп, кандидат адвокатури, стоячи на розі біля склепу Байєра, бачив, що бомба летіла з гори цілком нормально і мав враження, що її хтось кинув з гори.

Свідок В. Ульріх, студент прав і свідок З. Шорр, літерат, знали обвинуваченого з Маккабеї. Про самий замах не сказали нічого цікавого.

Свідок А. Кривіцкі, сторож дому, в якім мешкають родичі обвинуваченого. З доручення власниці дому п-ні Фідерерової свідок віднайшов ґранати та закопав їх у пивниці. Брат Фідерерової заявив, що ґранати є його власністю.

Свідок Авґуст Ніжнікевич, купець стояв біля своєї крамниці при вул. Гетманській і бачив, як безпосередно по переїзді президента тікало двох людей у повному розгоні, в сторону пивкорні Бенецкого від вул. Леґіонів. Коли вони втікали, то вся публика стояла ще на місці. Свідок думає, що вони вибігли з гурту людей, які стояли біля склепу Баєра. Один з утікаючих був у темному плащі, середнього росту, віспуватий і без окулярів. Другий був у мундурі поліцая, але мав не приписову шапку. Він був брунетом, високого росту. Свідок не мав враження, що другий ловив першого, бо вони бігли біля себе, що його в першій хвилині сильно заінтересувало. В хвилині їхньої втечі свідок ще не знав про замах і довідався про нього щойно пізнійше і тоді скомбінував собі, що втікачі могли бути виновниками атентату.

Свідок Яків Шрайбер, купець, стояв у часі замаху теж біля свого склепу в товаристві А. Ніжнікевича. В хвилині проїзду президента завважив замішання зараз біля повозу. І в тій хвилині споміж публики вибіг якийсь чоловік, що біг просто через Гетманські вали і Гетманську вулицю та зник на вул. Кілінського. Свідок звернув на нього увагу, бо мав він „дикий вираз лиця". Виглядав він на 23—25-літнього мущину, середнього росту, добре збудований, бльондин, на голові не мав капелюха і був без плаща. На кілька кроків за ним біг другий мущина 28-літний, стрункий брюнет, голений і також без капелюха. По нім біг третій у мундурі поліцая. Цей був середнього росту, також стрункий, темний бльондин, при боці мав баґнет. За тим бігла якась женщина, убрана в велику, чорну хустку. Всі вони бігли з усіх сил і пощезали на вул. Кілінського. Спочатку свідкові здавалося, що це поліціянт ловив злодія. Щойно після втечі описаних осіб надійшла якась пані та заявила, що на повіз президента кинено бомбу. Свідок замкнув склеп і почав розмовляти з льокаторами тої камениці, в якій був склеп. Тоді всі жалувалися, що втікачів не притримано, бо усвідомили собі, що це були виновники атентату.

На запит д-ра Ґрека, чи свідок пізнав би тепер кого з утікачів, каже, що пізнав би напевно. Супроти такої заяви свідка д-р Ґрек поставив внесок, щоби поліція доставила з фотографії переступників в ціли евентуального розпізнання підозрілих.

Свідок М. Ґерман, директор асекураційного товариства, бачив проїзд президента через вікно свого бюра, що міститься в мезаніні дому при вулиці Коперника ч. 3. В момент замаху побачив пролітаючу бомбу напротив каварні Де Ля Пе.

Свідок А. Ваш, бухгальтер, бачив полумінь величини аркуша паперу, який спадав вертикально на землю. Коли свідок побачив це явище, то полумінь була біля півтора метра над бальконом каварні Де Ля Пе. Свідок мав враження, що бомбу кинув хтось через вікно з помешкання понад названою каварнею.

✝ Посмертні згадки.

Марійка Дубак, донька загально відомого громадянина і кооператора Миколи, учителька в Неґівцях а опісля в Гаці коло Пшеворська, померла трагічною смертю в домі батьків в Войнилові. Похорон відбувся дня 7. листопада при численнім здвизі народа. Покійна відома серед загалу зі своєї діяльности, перебула ріжні арешти, як на Замарстинові, Бриґідках, Ярославі і т. д. опісля інтернування в Пикуличах та взагалі мала не одну гірку хвилю ізза свого привязання до рідної землі. Загально люблена відійшла від нас. Нехай буде їй пером та земля, яку вона так гаряче любила.

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру" О. Мітивич і

Ходорів, саля Народ. Дому.
13.XI. „Казка старого млина".
Нові декорації і костюми. 562 35—?

Український мішаний хор Д. Котка:

у пятницю 13.XI. м. Рогатин.
у суботу 14.XI. м. Рогатин.
у неділю 15.XI. Підгайці.
у понеділок 16.XI. м. Підгайці.
у вівторок 17.XI. м. Бережани.
у середу 18.XI. м. Бережани. 768 5-?

Вписи до Драматичної Школи. У відповідь на запитання заінтересованих осіб, канцелярія Української Драматичної Школи М. Вороного у Львові сим повідомляє, що в 1925—1926 акад. році навчання в школі може розпочатися лише по точнім висненню фреквенції, яка наслідком переправлення вписів є покищо непевною. Директор школи, що одужавши з хороби, готов знова приступити до науки, буде в днях 12, 13, 14 і 16 листопада приймати вписи учнів особисто: від 10. до 12. год. передполуднем у власнім помешканні (пл. св. Юра 5, другий коридор у партері) і від 4. до 6. год. пополудні в помешканні Вищого Музичного Інституту ім. М. Лисенка (Шашкевича 5). В разі виснення відповідної фреквенції, наука розпічнеться у вівторок 17. листопада п. р. 1—1

Надзвичайні Загальні Збори Кружка УПТ-ва у Збаражі відбудуться 19-го листопада п. р. в год. 11-ій передпол. в салі „Українського Дому". Просяться о громадну участь. 785 1—1

Дрібні оголошення.

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Звичайні Загальні Збори

Філії Т-ва „Просвіта" в Радехові відбудуться у четвер дня 26. листопада 1925. в год. 10·30 перед пол. в салі „Народного Дому" в Радехові з таким денним порядком:

1) Відкриття Зборів.
2) Відчитання протоколу з попередніх Загальних Зборів.
3) Звіт уступаючого Виділу і Контрольної Комісії.
4) Організаційний реферат Вп. Делегата Головного Виділу у Львові.
5) Вибір нового Виділу.
6) Евентуальне утворення нової Філії в Лопатині.
7) Принняття урядовця.
8) Внески і запити.

Радехів, 10. листопада 1925.

М. Панасюк, за секр. 787 1—1 *д-р Пеляіх,* голова.

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Викавничої Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10.